

l'Abellerol

El projecte de reintroducció de la Cigonya Blanca a les Terres de l'Ebre

En aquest Abellerol es presenten els resultats del projecte de reintroducció de la Cigonya Blanca a la Reserva Natural de Fauna Salvatge de Sebes, Flix (Ribera d'Ebre). Aquest projecte va començar el 2001 i durant aquest any han niat 9 parelles, formades tant per exemplars procedents dels alliberaments com per individus salvatges que s'han establert a la Reserva.

Josep Maria Navarro

La darrera citació de nidificació de la Cigonya Blanca a les Terres de l'Ebre sembla que es remunta a la dècada de 1930 prop de la població de Miravet. El fet que durant la migració és habitual observar cigonyes en pas per aquest tram de l'Ebre i la possibilitat de crear i gestionar hàbitats adients per a l'espècie va fer que l'any 2001 comencés un projecte de reintroducció a Flix. L'objectiu

del projecte és facilitar el retorn d'aquesta au emblemàtica a la zona i crear un nucli reproductor que doni continuïtat al que ja existeix aigües amunt en terres d'Aragó i connecti amb la població de la Plana de Lleida. El projecte es basa en la cria en captivitat en un aviari de polls rescatats de nius naturals (caganius, polls més petits de cada llocada) amb la finalitat que un cop alliberats després d'un any i mig (incloent

Sumari

Editorial
La influenza aviar **2**

Notícies..... **3**

- L'ICO celebra el 30 aniversari
- Es publica la primera ressenya internacional de l'Atlas
- Ajuts i premis ICO 2005
- Obituari: Josep Carné

El projecte de reintroducció de la Cigonya Blanca a les Terres de l'Ebre **4**

Josep Maria de Sagarra i de Castellarnau (1894-1961) i l'ornitologia mediàtica catalana..... **8**

Workshop sobre el seguiment d'ocells comuns a Europa **11**

Marcatges especials i projectes de recerca sobre gavines **11**

Novetats avifaunístiques
Crònica Ornitològica
Maig – Agost 2005 **13**

Novetats bibliogràfiques
• *Actes del Congrés Internacional EURING 2003, Alemanya* **15**

Agenda **16**

dos hiverns) s'estableixin a la zona com a reproductors. Com a resultat dels dos primers alliberaments efectuats el 2003 i el 2005 amb un total de 43 exemplars durant la passada estació de cria un total de 9 parelles van niar a la Reserva.

l'Abellerol

Butlletí de contacte del
Institut Català d'Ornitologia
núm. 26
tardor 2005

Comitè Editorial
Raül Aymí
Gabriel Gargallo

Responsables de seccions
David Bigas, Ricard Gutiérrez,
Carles Barriocanal

Col·laboradors
Lluís Brotons, Albert Cama,
Xavier Ferrer, Sergi Herrando,
Pere Josep Jiménez, Iván Jurado,
Abilio Reig

Disseny i maquetació
Lluc Julià

Edita
Institut Català d'Ornitologia
Museu de Zoologia
Passeig Picasso, s/n
08003 Barcelona
Tel.: 93 319 42 79

C/ Girona, 168, ent. 5a
08037 Barcelona
Tel.: 93 458 78 93

Correu electrònic: ico@ornitologia.org
Pàgina web: www.ornitologia.org

L'Institut Català d'Ornitologia (ICO) és una entitat constituïda amb la finalitat de promoure l'estudi i seguiment de les poblacions d'ocells que nien, migren o hivernen a Catalunya, així com de fomentar la seva conservació.

© 2005 Institut Català d'Ornitologia
Dipòsit Legal: 12371-01
ISSN: 1579-3400
Fotomecànica: Aura Digit
Impressió: Gràfiques Barceloneta

Les opinions dels autors de les col·laboracions que apareixen en aquest butlletí corresponen exclusivament al seu criteri personal, excepte les que siguin en el seu caràcter de directius de l'ICO.

EDITORIAL

La influenza aviar

En els editorials de l'Abellerol és habitual parlar sobre l'article principal de cada número i per a aquesta ocasió fins i tot s'havia preparat un esborrany sobre el paper i contribució de les reintroduccions en la recuperació d'algunes espècies amenaçades a casa nostra. No obstant això, durant el procés de confecció de l'Abellerol que teniu a les vostres mans, les notícies sobre la *influenza aviar* o grip aviària han sortit de forma reiterada en els mitjans de comunicació. Des de l'ICO hem volgut tractar aquest tema encara que només sigui de passada i amb les limitacions que suposa l'espai disponible d'aquest editorial. Des que van sorgir les primeres notícies amb l'arribada imminent del virus a Europa, l'ICO va començar a rebre consultes dels seus membres, sobretot motivades per una certa inquietud per part d'alguns anelladors. Hem de prendre mesures especials arran de l'aparició d'aquest virus? Quin és el risc real de contagi?

La primera actuació realitzada des de l'ICO ha estat cercar informació i redactar una notícia breu publicada al butlletí electrònic número 171. Aquest escrit, en part d'elaboració pròpia i en part d'adaptació dels comunicats realitzats per entitats com la RSPB, BTO, WWT, emfatitza la necessitat de defugir de postures alarmistes. Les evidències conegudes per tothom són que la grip aviària té un focus important de transmissió a través de l'aviram de corral i que no es coneixen casos d'infecció de l'home des de les aus salvatges. El temor general de l'Organització Mundial de la Salut rau en la seva probable propagació arreu del món, la qual cosa pot afavorir que aquesta soca de virus aviària pugui generar una variant que afecti de forma important als humans, bé sigui per mutació be per recombinació amb el virus de la grip humana. El paper de la migració d'ocells salvatges com a possibles transmissors de la malaltia està començant a generar veus alarma que no sempre estan ben fonamentades. Afortunadament, la península Ibèrica cau fora de les zones de pas de les aus d'origen asiàtic i Catalunya rep essencialment ocells del C, N i NE d'Europa. Això, però, en línies generals. Hi ha excepcions i algunes poblacions de diverses espècies de gavines, flamencs, fredelugues o limícoles poden arribar des d'indrets força orientals. De fet a Catalunya hi ha constància de la presència d'ocells anellats a Turquia, Bulgària o Ucraïna per posar alguns exemples. Cal, per tant, estar alerta davant qualsevol episodi que ens suggereixi un nou brot de la malaltia.

Les campanyes d'anellament de l'ICO no s'han aturat i les recomanacions als anelladors són les de mantenir i extreure les normes bàsiques d'higiene, especialment la desinfecció de les mans i parts de contacte amb els ocells després de la manipulació.

Dissortadament cada dia que passa arriben nous casos de ocells infectats amb el virus H5N1 a països europeus i en el moment de redactar aquest editorial desconeixem si en els pròxims dies apareixerà algun cas a casa nostra. La globalització en forma del voluminós i constant intercanvi de persones i mercaderies entre tots els continents no resulta gaire encoratjadora davant aquest panorama.

Mentrestant, només podem reiterar que els ornitòlegs hem d'estar a l'aguait com a espectadors qualificats d'un problema que ara per ara és ple d'incertesa.

NOTÍCIES

L'ICO celebra el 30è aniversari

Enguany la nostra associació compleix 30 anys i per celebrar-ho els dies 18, 19 i 20 de novembre es van organitzar diversos actes commemoratius a la ciutat de Girona.

L'Institut Català d'Ornitologia ha celebrat el 30 aniversari des que es va crear l'associació amb el nom de Grup Català d'Anellament l'any 1975. Amb motiu d'aquest aniversari es va realitzar un acte institucional de commemoració i dues conferències a càrrec de dos ornitòlegs de gran renom internacional: el professor Jeremy Greenwood director del British Trust for Ornithology, i el Dr. Anders Pape Møller, director de recerca del CNRS francès.

L'acte central de la commemoració va tenir lloc el dissabte dia 19 de novembre a la tarda i va comptar amb

la presència de l'honorable conseller de Medi Ambient i Habitatge Sr. Salvador Milà, i de l'il·lustre alcaldessa de Girona, Sra. Anna Pagans. En el decurs d'aquest acte es van lliurar diversos guardons honorífics a persones i institucions que han jugat un paper fonamental en la nostra història.

En el marc de la celebració d'aquest aniversari també es va fer la presentació del nou gran projecte de monitoratge que l'ICO iniciarà pròximament: l'**Atles dels ocells hivernants de Catalunya**. En el pròxim número de l'Abellerol s'espera publicar una crònica d'aquesta celebració.

Es publica la primera ressenya internacional de l'Atles

Després de diversos mesos des que va sortir l'atles d'ocells nidificants de Catalunya, ha aparegut la primera ressenya bibliogràfica d'abast internacional. Es la que fa Paul E. Donald al darrer volum de la revista *Ibis* (vol. 147: 616-618, 2005). Aquesta ressenya compara dues obres que han coincidit en la data de la seva publicació, el nou atles d'Austràlia i l'Atles dels ocells nidificants de Catalunya 1999-2002. La ressenya, de forma original, compara, malgrat les distàncies en molts àmbits, ambdues obres i les deixa en un bon lloc dins del rànquing d'atles publicats fins ara: "... aquests dos llibres són meravelloses fites i els dos [atles de Catalunya i Austràlia] apareixerien a la meua llista particular dels deu millors atles mai publicats."

Podeu llegir la transcripció completa d'aquesta ressenya al web de l'ICO: www.ornitologia.org/monitoratge/atles37.htm

Obituari: Josep Carné Barberà 1921-2005

El passat dia 5 de juliol va morir a Terrassa en Josep Carné Barberà a l'edat de 84 anys. Fill de Viladecavalls, fou un gran aficionat als ocells i una de les primeres persones que van anellar ocells a Catalunya. Segons els arxius de l'ICO consta que va anellar ocells entre els anys 1958 i 1967. Entre les espècies més destacades que va capturar cal destacar els primers durbecs i pinsans mecs anellats a Catalunya, i també dos pardals de passa *Passer hispaniolensis* a Terrassa el novembre de 1965. Va ingressar a la SEO l'any 1957 i va publicar diverses notes en els primers volums de la revista *Ardeola*. Així en el volum 3 de 1957 feia una denúncia pública sobre la caça abusiva de passeriformes a Catalunya i Balears amb una estima, pel cap baix, d'un milió i mig d'ocells capturats amb mètodes no autoritzats. Al volum 6 de 1960 en un article de F. Bernis (Copiosa hivernada de luganos

Arxiu Salvador Maluquer

Sortida d'anellament d'ocells a Viladecavalls, Vallès Occidental, 9 de febrer de 1958. Ajupit -d'esquerra a dreta- Josep Carné (amb gorra), Salvador Maluquer i -al costat en primer pla- M. de Delàs (baró de Vilagayà).

Carduelis spinus durante la temporada 1959-1960. *Ardeola* 6(2): 307-313) en Carné aportava dades de la hivernada excepcional de lluers d'aquells anys i també del trencapinyes en aquest mateix volum (Invasión de Piquituertos *Loxia curvirostra* en 1959. *Ardeola* 6(2): 314-319). Finalment, al volum 8 de 1962 (pàg. 289-290) en Carné publicava una nota també sobre la hivernada de lluers a Barcelona l'hivern 1961-62. Descansi en pau.

Ajuts i premis ICO 2005

L'Institut Català d'Ornitologia a fi i efecte de promoure tant l'explotació de les dades d'anellament com la publicació de resultats científics a la Revista Catalana d'Ornitologia anuncia la convocatòria d'uns ajuts a la recerca i d'un premi de 600 € al millor article d'investigació publicat a la RCO. El programa d'ajuts a la recerca contempla l'atorgament de dos premis dotats de 1.200 € per a treballs que utilitzin com a font principal d'informació les bases de dades d'anellament de l'ICO. Les sol·licituds per als ajuts acaba el 23 de desembre de 2005. Les bases completes d'ambdues convocatòries estan a: www.ornitologia.org

REPORTATGE

El projecte de reintroducció de la Cigonya blanca a les Terres de l'Ebre

Quatre anys després de l'inici del projecte de reintroducció de la Cigonya blanca a Flix, enguany han nidificat 9 parelles, formades tant per exemplars procedents dels alliberaments com per individus salvatges que s'han establert a la Reserva. En aquest reportatge els responsables del projecte expliquen els detalls d'una iniciativa que ha involucrat tot el poble i bona part de la comarca.

El Pla de Gestió de la Reserva de Sebes redactat l'any 1999 ja preveia l'execució d'un projecte per facilitar el retorn d'aquesta au emblemàtica a la zona i crear un nucli reproductor que donés continuïtat al que ja existeix aigües amunt en terres d'Aragó i connectés amb la població de la Plana de Lleida. El projecte de reintroducció es basa amb la cria en captivitat i posterior alliberament de polls procedents de nius naturals (*caganius*, polls més petits de cada llocada) després un període d'un any i mig en el qual perden l'instint migrador. D'aquesta manera un cop alliberats, s'espera que una part de les cigonyes s'estableixin a la zona com a reproductors. Partint d'aquesta metodologia l'any 2001, es portaven els primers pollets que es van alliberar el març de 2003, i posteriorment s'ha fet un segon alliberament el març de 2005 amb un total per als dos anys de 43 exemplars.

L'inici del projecte

Abans d'iniciar el projecte, el març de 2001, es van portar a la Reserva cavalls de raça camarguesa per pasturar determinades zones cobertes de canyissar. Actualment hi ha tres tancats amb una superfície de prop de 9 ha pasturades per 8 cavalls mitjançant un sistema de rotacions que permet també fer un rigorós seguiment de l'evolució de la vegetació.

Aquests herbassars inundables, són molt rics en invertebrats i constitueixen

Pere Josep Jiménez

Imatge del niu 7 situat en una antiga torre elèctrica.

un dels punts d'alimentació més propers per a les cigonyes als quals s'han d'afegir els camps de conreu de l'entorn i les vores del riu, especialment al meandre de Flix

Des de l'inici del projecte es va plan-tejar la construcció de nius tant per als exemplars alliberats com per als exemplars de pas que habitualment s'observen a la zona. Així, des de l'any 2003, s'han construït un total de 14 plataformes en diferents punts, especialment prop de l'aviari. S'han instal·lat en arbres i en postes habilitats expressament o sobre antigues torres elèctriques fora de servei. Aquestes

construccions no s'han limitat només a la zona de Sebes i dues s'han posat a Riba-roja d'Ebre (per iniciativa de l'Ajuntament) i una s'ha reconstruït a Miravet.

Abans del primer alliberament es va aconseguir que l'únic tram de línia elèctrica que era desprotegida dins de la reserva se soterrés (en un tram d'uns cent metres perpendiculars al camí que voreja la reserva) i es va eliminar el transformador exterior. En els anys següents s'han protegit diferents trams situats fora de la Reserva, que s'havien convertit en punts negres per l'electrocució d'algun exemplar.

La divulgació del projecte s'ha efectuat mitjançant articles a revistes locals, visites d'escolars, edició de material divulgatiu, presència en mitjans de comunicació, etc., en un intent per implicar als pagesos de la zona, i a la població local i de l'entorn de Flix en el projecte.

L'any 2003: expectatives pel primer alliberament

L'alliberament del primer grup de 22 cigonyes es va fer el 2 de març, retirant la xarxa i deixant que sortissin lliurement de l'aviari. Per aconseguir el seu establiment a la zona, se'ls portava diàriament menjar, que es deixava a l'abast de les cigonyes dins la zona inundada i pasturada pels cavalls de la Camarga. La presència continuada de les cigonyes alliberades durant aquesta època va fer que s'aturessin a la zona més cigonyes "salvatges" del que és habitual.

Poc a poc les cigonyes van començar a fer desplaçaments més llargs. Inicialment es movien en direcció sud, i sobrevolaven regularment el poble de Flix, tot formant grups que podien arribar als 15 -20 exemplars. Als pocs dies, el 5 de març de 2003, es trobava la primera cigonya morta per electrocució vora la zona del meandre de Flix. També es rebia la comunicació de la mort d'un exemplar prop de Porrera (Priorat), del qual no se'n van conèixer les causes, ja que fou enterrat sense fer la necròpsia.

Les parelles establertes progressivament van reduir els seus desplaçaments, els quals es limitaven a les immediacions dels nius. De vegades, però, creua-

Pere Josep Jiménez

Activitats d'educació ambiental entorn del projecte de reintroducció.

ven el riu i freqüentaven una zona prop de Riba-roja d'Ebre. En aquest punt hi ha un transformador i tres torres de mitja tensió que van ser el punt negre per la mort per electrocució de tres exemplars més. Per sort, aquesta línia fou protegida amb elements dissuasoris i posadors enlairats i aquest any no s'hi va constatar cap més accident.

Finalment es van quedar a la zona quatre parelles de forma permanent i altres exemplars desaparellats. De les quatre parelles, dues estaven formades per un exemplar del projecte i un de salvatge, i aquestes van ser les úniques que van fer posta i van criar els quatre primers polls nascuts a la Reserva de Sebes. Aquests van ser els únics que van volar, ja que tot i fer un intent d'adopció, posant dos caganius en el niu d'una parella del projecte, no els van acceptar en un temps prudencial i van ser retirats.

Com a continuació del projecte, el 9 de juny de 2003, es va portar el segon grup de cigonyes que serien alliberats la primavera de 2005 després de restar en captivitat a l'aviari durant dos hiverns.

A finals d'agost de 2003 s'iniciava la migració de tots els exemplars presents a la Reserva, inclosos els criats en captivitat i alliberats, que teòricament havien perdut l'instint migrador. Aquest comportament l'interpretem com a conseqüència de la formació de parelles "mixtes" entre exemplars salvatges i exemplars criats en captivitat. Quan els polls nascuts a Sebes i els exemplars salvatges van iniciar la migració, la resta els van seguir. Si tenim present que la pèrdua de l'instint migrador és un "efecte secundari" d'aquest tipus de projecte de reintroducció, s'ha de valorar positivament que no s'hagi alterat el comportament i facin de forma natural el viatge migratori.

Taula 1.
Característiques dels nius de Cigonya blanca de la Reserva Natural de Fauna Salvatge de Sebes i evolució cronològica de la composició de les parelles que han ocupat cada niu entre els anys 2003-2005.

Nius	Tipus	Parelles 2003	Parelles 2004	Parelles 2005
Niu 1 (N1)	Plataforma en poste	HM4X - CWMV	HMA9 - salvatge	HMA9 - salvatge
Niu 2 (N2)	Plataforma en arbre	CWHS - salvatge	CWHS - salvatge	CWHS - salvatge
Niu 3 (N3)	Plataforma en arbre	-	HM49 - HM4X	HM49 - HM4X
Niu 4 (N4)	Plataforma sobre observatori	HM49 - salvatge	HM27 - HM76	-
Niu 5 (N5)	Plataforma en poste	HM27 - HM76	-	-
Niu 6 (N6)	Plataforma en arbre	-	salvatge - salvatge	salvatge - salvatge
Niu 7 (N7)	Plataforma en poste	-	HM1S - salvatge	HM6N - salvatge
Niu 11 (N11)	Plataforma en arbre	-	-	HM27 - HM76
Niu 12 (N12)	Plataforma en arbre	-	-	salvatge - salvatge
Niu 13 (N13)	Construït per elles el 2005 sobre l'aviari	-	-	HM1S - salvatge
Niu 14 (N14)	Construït per elles el 2005 en arbre	-	-	HF3C - OHVV

REPORTATGE El projecte de reintroducció de la Cigonya Blanca a les Terres de l'Ebre

Durant la migració el poll més petit del niu N4, codi HFMO, es va observar a Yecla (Múrcia) enmig d'un estol de cigonyes que es van ajocar al vespre als edificis més alts de la ciutat. Aquesta observació ens permet constatar que els joves nascuts a Sebes van fer amb normalitat el viatge migratori, junt amb altres joves nascuts arreu d'Europa.

L'any 2004: el retorn dels exemplars i la formació de noves parelles

El 29 de desembre de 2003, tornaven dos exemplars de cigonya a la Reserva de Sebes. Es tractava d'un exemplar salvatge (possiblement un dels mascles que va criar a Sebes la primavera de 2003) i HM27 (una femella que havia format parella amb HM76 i ocupat el niu N5, però que no va criar l'any 2003). Al cap de pocs dies HM27 marxava i a meitats de gener arribava a la zona un altre exemplar salvatge i HM76. El 26 de gener tornava HM27 i amb la seva parella, HM76, ocupaven el niu N4.

El 7 de febrer es concentren a la zona de cria de les cigonyes fins a 15 exemplars salvatges (tots sense anellar). Des de meitats de febrer comencen a tornar més cigonyes provinents del grup alliberat l'any 2003. En total 9 cigonyes provinents del projecte de reintroducció i un exemplar salvatge.

A finals de març, una de les parelles (HM15-salvatge) s'estableix al niu N7 lluny de la zona de l'aviari. D'altra banda, des del 31 de març es va establir una parella integrada per dos individus salvatges al N6, situat en un gran arbre a 50 m de la zona de cria de l'aviari. És la primera parella salvatge que nidifica a les Terres de l'Ebre des dels anys trenta.

Tot i no niar finalment a la zona, dues cigonyes més, CWNW i HMON, han anat visitant la zona en diferents períodes, fent estades d'uns dies, marxant i tornant a venir, com esperant la seva

Pere Josep Jiménez

Posta excepcional de la femella HM27 l'any 2004 amb 6 ous.

oportunitat de formar parella. En total 9 cigonyes provinents del projecte de reintroducció van tornar a la zona de cria, de les quals 7 s'hi van quedar i van formar parelles juntament amb 5 individus més salvatges.

Tal i com es desprèn dels diferents moments d'arribada dels adults i de la formació de parelles i ocupació dels nius, les postes del 2004 es van fer en dos períodes diferents. Un primer grup de cigonyes (N2, N3 i N4) van fer les postes des de meitats de març fins a finals del mateix mes, mentre que les altres parelles (N1, N6 i N7) van fer les postes ja ben entrat el més d'abril. Hi va haver una posta excepcional de 6 ous al niu N4. En total es van comptabilitzar 26 ous dels quals varen néixer un total 20 polls. Cal dir que l'època de cria el 2004 es va avançar gairebé un mes respecte la temporada de l'any 2003.

Al niu N4, per la seva accessibilitat, es va optar per treure els dos pollets més petits (amb menys possibilitats de sobreviure) el dia 23 d'abril, i dur-los al Centre de Recuperació de Vallcalent per reintroduir-los posteriorment. Es tractava de garantir-ne la seva supervivència criant-los les primeres setmanes en captivitat.

Les persistents pluges primaverals (algunes gairebé de 24 hores) que hi va haver als pocs dies dels primers naixements (a finals d'abril i primers dies de maig) i la davallada de temperatures, van ser la causa principal de l'alta mortalitat. Els adults estaven completament xops igual que els nius i els polls, i molts d'aquests darrers van morir de fred. Així, als nius N2 i N3 es va passar de 4 pollets a cadascun a tan sols un poll a cadascun.

D'acord amb els tècnics del Centre de Vallcalent es va optar per fer reposicions de polls un cop les

condicions meteorològiques fossin millors i consolidar la colònia de cria establerta. Al niu N7 l'únic poll nascut semblava créixer sense problemes, però el dia 20 de juny no s'observava cap moviment, i els pares no pujaven al niu. Pocs dies després es comprovava la seva mort, sense tenir cap evidència de les causes.

Des de meitats de juliol ja no es veien per la zona la parella del niu N4 i els polls d'aquest niu i del niu N2. A començaments d'agost ja només resten a la zona la parella del niu N3, la femella del niu N2, i algun individu salvatge. Fins al dia 3 d'agost es veuen a la zona del Mas del Director la parella del niu N7. El viatge migratori ja s'ha iniciat per a la majoria dels exemplars, i només esporàdicament s'observa algun dels exemplars criats en captivitat i alliberats.

Com a fets remarcables d'aquest any hi ha d'una banda la formació d'una parella amb els dos individus salvatges al niu N6 i, per tant, nous a la zona, i la formació d'una nova parella amb un individu salvatge al niu N7. També des-

taca la posta excepcional de la parella del niu N4 amb sis ous, cinc dels quals viables. No es va tenir constància de mort per electrocució o altres causes de cap exemplar.

L'any 2005: l'alliberament del segon grup i el tercer any de cria

El retorn d'exemplars després de la migració a l'agost, fou molt més primerenc que la temporada anterior. A partir de l'octubre de 2004 ja es comencen a veure alguns exemplars nidificants a la zona, fet que ens confirma que probablement només facin dispersions cap a zones no massa llunyanes, però amb bones zones d'alimentació. Això va quedar demostrat amb l'observació el 15 de gener d'enguany a Torres de Segre d'un exemplar del projecte alliberat el 2003 (Joan Estrada com. pers.), que poc després tornaria a Sebes per nidificar, o bé una altra observació d'un altre exemplar del projecte a Vallcalent el 7 de febrer (Albert Gispert com. pers.).

Així, dels exemplars nidificants l'any anterior caldria diferenciar els que només fan dispersions més o menys llunyanes dels que fan veritables migracions. Això queda reflectit en la data de retorn a la zona de cria, que va des de l'octubre-novembre les més primerenques fins a finals de març les més tardanes.

Aquesta diferència en el retorn a la zona de cria comporta fets curiosos com la formació de parelles de conveniència per defensar un niu o flirtejors entre exemplars dels quals encara no ha tornat la seva parella. Altres interaccions comporten la lluita pels nius, com el cas del niu N6. Aquest niu va ser ocupat de forma primerenca per una parella que l'any passat criava al niu N7, i on fins i tot van iniciar la posta, però amb l'arribada dels seus propietaris van ser desallotjats. Al cap de pocs dies la parella desallotjada i amb el seu antic niu també ocupat va decidir construir-ne un de nou sobre l'aviari, però finalment no hi van fer posta de reposició.

Mentre el procés d'ocupació de nius avançava, el dia 6 de març es va alli-

Pere Josep Jiménez

Zona d'alimentació de les cigonyes pasturada per cavalls de la Camarga.

berar el segon grup de 21 exemplars. No va semblar que hi haguessin massa interferències entre aquests exemplars i els que ja ocupaven nius. L'esdeveniment més remarcable d'aquest any han estat, però, els importants destorbs que han tingut les cigonyes pel pas constant d'embarcacions a gran velocitat vora la zona de cria. La manca de senyalització al riu de la zona protegida propicia aquest fet que enguany ha tingut conseqüències directes ja que la majoria de les cigonyes alliberades es van dispersar i es van detectar destorbs freqüents en la incubació de les que ja hi criaven.

Malgrat tot, durant l'any 2005 finalment han nidificat 9 parelles a la zona de Sebes. De les tres parelles noves una està formada per exemplars salvatges, l'altra per un exemplar del projecte i un de salvatge i la darrera, per dos exemplars del projecte. Aquesta darrera és la més destacable de totes ja que l'integren un dels polls nascuts en llibertat l'any 2003 a Sebes que ha tornat després de la migració al cap de dos anys, s'ha aparellat amb una de les cigonyes alliberades enguany, han construït un niu sobre un arbre i han fet posta, però sense arribar a volar cap poll.

Les activitats de divulgació i educació ambiental entorn d'aquest projecte han estat una de les tasques constants,

ja que han permès donar a conèixer altres projectes de recerca i gestió a l'espai natural. Amb la celebració des de l'any 2001 de la Festa de les Cigonyes i el lliurament d'un diploma a tots els nascuts a la Ribera d'Ebre i poblacions de l'entorn de Flix, s'ha creat un vincle afectiu entre la població, la cigonya blanca i la Reserva de Sebes que permeten garantir el futur de la defensa dels espais naturals de la zona.

Agraïments

Aquest projecte no hagués estat possible sense la implicació i el finançament de la Fundació Territori i Paisatge, de l'obra social de Caixa Catalunya, i la col·laboració del Departament de Medi Ambient i Habitatge a través del Centre de Recuperació de Fauna Salvatge de Vallcalent i l'Associació Trenca, i de l'ajuntament de Flix. L'aportació de menjar ha comptat amb la col·laboració d'Avigant Terralta i Peixos Guzman. La dedicació dels treballadors i voluntaris de la Reserva de Sebes i del Grup de Natura Freixe ha fet possible l'èxit del projecte i la participació dels alumnes de l'IES de Flix ha ajudat a fer un seguiment del procés reproductiu de les parelles.

HISTÒRIA

Josep Maria de Sagarra i de Castellarnau (1894-1961) i l'ornitologia mediàtica catalana

La història de l'ornitologia catalana no es pot comprendre sense fer esment d'una colla de protagonistes implicats en la divulgació d'aquesta disciplina a través dels mitjans de comunicació, en la formació d'epígons i, en general, en la sensibilització de la societat catalana devers el món dels ocells. En aquestes pàgines s'analitza la figura d'en Josep M. de Sagarra i de Castellarnau, un destacat promotor d'aquesta ornitologia mediàtica, en sentit ampli.

En Josep M. de Sagarra ha estat un personatge molt popular i excepcional en el vessant literari, en especial en la poesia i en el teatre, i alhora, com explica Camarasa (2001), **“es dobla d'estimable naturalista d'afició, amb uns coneixements ornitològics, botànics o entomològics no gaire habituals en el ram dels lletraferits. El naturalista lector de Sagarra el reconeix fàcilment com a col·lega i només ha d'envejar-li el do de l'escriptor per a expressar amb el seu art uns sentiments de fascinació per la natura que ben espontàniament comparteix”*.

Per aprofundir la figura de J.M. de Sagarra disposem de les seves magnífiques memòries escrites el 1954 (Sagarra 1981a,b) i les biografies de Permanyer (1982 a,b) on s'aporta informació sobre la seva vida, el seu coneixement dels ocells i la importància que el món de l'ornitologia va tenir per a ell i la seva obra literària. El seu vessant ornitològic va ser glossat breument en la primera síntesi d'història de l'ornitologia catalana per Maluquer (1986), i amplificada amb admiració profunda envers la seva obra a les seves memòries (Maluquer 1997). Camarasa (2001) ha analitzat també el vessant naturalista de l'obra *La ruta blava*.

Perfil biogràfic

Pertanyent a una família aristocràtica amb interessos d'història, arqueologia i

Imatge de la coberta de la primera edició de la seva obra *Els Ocells Amics*.

literatura per la banda paterna (Ferran de Sagarra i de Siscar, de l'Espanyol i de Montoliu) i vinculat a les ciències naturals i experimentals (el químic Martí Franquès era parent seu) per la materna (Filomena de Castellarnau i de Lleopart), fou precisament la influència directa de la seva mare, la persona que més estimava, la qual sentia passió pels ocells i en mantenia molts en captivitat i semilibertat a la casa, i de la nissaga Castellarnau els responsables de l'interès de Sagarra per l'ornitologia. En efecte, de l'avi Joaquim de Castellarnau i de Camps, diu Sagarra *“la seva passió fou*

la caça i les ciències naturals. Realitzà meravelloses naturalitzacions d'ocells alguna de les quals jo he vist a casa meua”. De forma indirecta també hi contribuï el seu oncle Joaquim M. de Castellarnau i de Lleopart (1848-1947), enginyer forestal, microscopista i ornitòleg que el 1877 escriví una obra clàssica sobre els ocells de San Ildefonso (Segòvia).

En Josep Maria, nat a Barcelona el 5 de març de 1894, fou el caganu de sis germans (Pilar, Ramon, Ferran, Ignasi i Xavier) amb els dos darrers dels quals compartí afició per la natura, especialment amb l'Ignasi, amb qui mantingué una forta vinculació. Afegim que Ignasi de Sagarra i Castellarnau (1889-1940) fou president de la Institució Catalana d'Història Natural, naturalista agregat i posteriorment regent de lepidopterologia de la Junta de Ciències Naturals, director de l'aquari i del parc zoològic de Barcelona, gran dibuixant de papallones i ornitòleg aferrissat.

A la seva infantesa, Josep M. va rebre classes particulars de dibuix i desenvolupà una certa agudesesa pel dibuix amb ploma. Cursà brillantment el batxillerat als jesuïtes del carrer Casp i es llicencià en dret a la Universitat de Barcelona. Tenia coneixements científics, en especial sobre ocells i papallones, però també sobre rèptils, mamífers i plantes. El desembre de 1936, exiliat a França, és casà amb Mercè Devesa, filla d'un escultor d'Olot, amb qui tingué

*Els textos en cursiva i sense paternitat indicada, corresponen a les memòries (vol. I) de Josep Mª de Sagarra.

un fill: Joan. El 27 de setembre de 1961 un carcinoma cerebral li provocà una agonia llarga i la mort al seu domicili barceloní del passeig de Sant Gervasi nº 1.

A Permanyer (1982b) surten moltes fotografies personals de diverses èpoques de Sagarra que permeten copsar el seu físic. El mateix Permanyer (1982a), que el conegué de molt a prop, el defineix com un home molt brillant, de memòria prodigiosa, creador important que sabia anar pel món, amb un senyoriu que imposava, apassionadament sociable, sensual i hedonista, amb una curiositat universal que per sort no aconseguí mai satisfer, tenia sentit de l'humor i era enormement divertit.

Sagarra i l'ornitologia

De petit furgava a la biblioteca del seu pare, on mirava obres il·lustrades, entre les quals ell destaca "els ocells policolors del Buffon", però també parla de l'obra ornitològica del seu oncle matern, Joaquim M., la dels ocells de Girona d'E. Vayreda i Vila i la de l'Arévalo Baca. Durant els primers anys foren els animals i els objectes inanimats els que assoliren un major relleu a la seva vida. A les seves memòries parla molt del seu interès ornitològic obsessiu entre els 7 i els 14 anys (1901 a 1908): "De seguida les meves llargues estades al camp em decantaren cap a la contemplació i l'estudi dels ocells i de tota llur complicada biologia. Encara que jo aparenti moltes vegades un desguittat, en el fons sóc molt més cartesià del que els meus amics es pensen, i en la meua vocació ornitològica vaig procedir amb un mètode absolut. No vaig voler estirar més el braç que la mànegua ni vaig voler començar per la teulada. Primer vaig col·leccionar i classificar tots els nius i tots els ous dels ocells que em proporcionaven la perícia i l'habilitat de Peret d'en Bachs, el guarda del vedat de Santa Coloma (...). Semblava estrany que un minyó de tretze anys, com era jo, matés hores i hores amb seriosos tractats d'ornitologia i es sabés de memòria els sis-cents noms tècnics de les espè-

cies d'aus que es troben a Europa". Descriu algunes pinzellades del món dels ocells (engabiats) a la Barcelona d'aquell temps així com l'entorn natural de Santa Coloma de Gramenet, on estiujava. Aquesta col·lecció de referència fou la seva primera aportació a l'ornitologia catalana ja que "els exemplars més apreciats de la meua col·lecció, vaig cedir-los, ja fa molts anys, al Museu d'Història Natural del Parc" (l'actual Museu de Ciències Naturals de la Ciutadella), entre els quals hi havia un o dos exemplars de cucut reial (*Clamator glandarius*) caçats a Santa Coloma de Gramenet a inicis del segle XX: ell explica a les seves Memòries I, p. 307, les circumstàncies de la seva

Foto dels anys 40

(L. Permanyer dixit el set 2005). Extreta de Permanyer, L. 1982b. Sagarra. Col·lecció Gent Nostra. Edicions de Nou Art Thorn. Barcelona, pàgina 1

captura i naturalització, i corresponen als esmentats en la publicació del seu germà (Sagarra 1912) tot i que hi ha poca concordança en els detalls.

Josep M. de Sagarra conegué els tres personatges més importants de començaments del segle XX en el món de l'ornitologia catalana, és a dir, el seu germà Ignasi (1889-1940), el taxidermista Lluís Soler Pujol (1871-1923), que li explicà com dissecar ocells i li preparava o venia "algunes espècies notables," i l'ornitòleg-poeta Emili Tarré i Tarré (1858-1918) "aquell benemèrit ancià estava gairebé cec com un verdum de paranyista; tenia una col·lecció d'aus disseccades d'una certa categoria, la qual jo havia visitat [entre aproximadament 1901 i

1908] com aquell qui penetra en un santuari".

A més de la petita aportació de la seva col·lecció, el pas i el pes de Josep M. de Sagarra en l'ornitologia catalana es fonamenta en dos peus: el suport a la Sociedad Española de Ornitología (SEO) en els seus inicis, i en especial el paper d'ornitòleg divulgador.

Salvador Maluquer en conversa ens explicà el seu paper en la represa ornitològica dels anys cinquanta: "Vàrem contactar amb Josep M. de Sagarra i s'avingué ràpidament a col·laborar amb la causa; es va fer soci de la SEO uns pocs dies després de la fundació oficial [15 de maig de 1954], però pel seu pes mediàtic vàrem arreglar les dates i oficialment aparegué com a soci fundador. També col·laborà en l'elaboració de la llista de noms comuns catalans dels ocells. Aquesta llista la vàrem construir bàsicament en Frederic Travé, el meu cosí Quim [Joaquim Maluquer i Sostres] i jo mateix a partir dels llibres antics i altra bibliografia dipositada a la biblioteca Travé (aquí el llibre de l'E. Vayreda fou fonamental). Un cop feta la selecció de noms (primera llista), la presentàrem als filòlegs Eduard Artells, considerat el millor

corrector de català del moment, i Ramon Aramon, tots dos pertanyents al semiclandestí Institut d'Estudis Catalans. Ells van revisar el tema de la correcció formal dels mots. Finalment la presentàrem a Sagarra, que beneí la llista, aportant solament el nom de Durbec per a *C. coccothraustes*".

També fou el divulgador i creador del vocabulari bàsic d'ornitologia en català que ha pervingut fins als nostres dies per les seves obres i indirectament mitjançant les publicacions de Joaquim Maluquer i Sostres. Com diu Camarasa (2001), "els comentaris i les imatges referents a animals i plantes que apareixen als seus textos són sempre un prodigi d'equilibri entre rigor científic i eficàcia literària". Per a nosaltres, és important per la presència que l'ornitologia va tenir sempre en ell i en la seva literatura, aquesta summament popular i de gran

HISTÒRIA Josep Maria de Sagarra i l'ornitologia mediàtica catalana

abast, com per exemple *La ruta blava*, o el seu poema *Mater lachrymarum*, escrit l'any 1913, on descriu les emocions adolescents en les “*sangonets matinales d'octubre*” de les captures en parany dels granívors migrants, i en especial com a autor de *Els ocells amics*. Per exemple, Camarasa (2001) ha treballat el llibre *La ruta blava*, que s'edità primer en castellà (Sagarra (1942), en una traducció de l'autor i del qual *post-mortem* es publicà l'original català (Sagarra 1964). És el dietari del seu viatge a Polinèsia de 1936-37, on apareixen més de dos centenars d'espècies d'animals i vegetals, de les quals 58 són noms d'ocells. Veieu un exemple de la seva mà de naturalista: “*Grassa de pit, curta de cua, llarga de bec i de coll, vastíssima i imperial d'envergadura de les ales, un vuitanta per cent blanca i un vint per cent negra, aquesta au, solitària i enorme, era un albatros*”.

Els ocells amics

En Permanyer (1982a) explica detalls sobre l'edició d'aquest llibre i de *La ruta blava*, traduïts ambdós al castellà pel mateix Sagarra (1942, 1953). *Els ocells amics* (Sagarra 1922), considerada una de les proeses més belles i pures que mai creà Sagarra (Permanyer dixit), és alhora un petit manual de divulgació ornitològica, ja que fou un encàrrec de la Mancomunitat el 1922 com a text obligatori a les escoles. Quan el va escriure, el seu germà ornitòleg Ignasi el va assessorar (Permanyer 1982a). En Joaquim Maluquer (1986), molt bon coneixedor de la literatura en català, diu del llibre: “peça única a les nostres lletres i àdhuc a les peninsulars per la sensibilitat artística i la coneixença pregonada dels ocells que traspua”. Aquest combinat de rigor científic i bellesa literària l'han convertit en un clàssic. Per exemple, sentiuh el cant de l'oreneta: “*un xisclat fresc que no s'acaba mai i que sembla que digui: Vit, vit, xirrivit!*” o veieu en acció el raspinnell: “*és una bestiola que mai no abandona el tronc dels arbres, i a pujar i baixar és molt més fi i molt més àgil que els picots. S'enfila tronc amunt com una sargantana: a vegades amb un pas dret, a vegades anant fent voltes per la soca en forma d'espiral*”.

JM de Sagarra al seu domicili del Passeig de Sant Gervasi nº 1 en la dècada de 1950 (fotografia feta probablement per Ramon Dimas o Català Roca; L. Permanyer dixit el 2005). Extreta de Permanyer, L.1982b. Sagarra. Col·lecció Gent Nostra. Edicions de Nou Art Thorn. Barcelona, pàgina 23

Finalment volem deixar a Sagarra l'expressió d'uns sentiments profunds comuns a tots els naturalistes:

“*L'ornitologia (...) [m'ha ofert] una alta companyia d'ordre intel·lectual que en més de quatre i en més de cinc moments m'ha servit per a trobar un gust deliciós a l'existència i una perfecta plenitud a determinades hores (...). Diré solament que, quan vaig escriure per als infants de les escoles de Catalunya un llibret que titulava Els ocells amics, obeïa, amb aquell títol, a una íntima veritat; perquè els ocells han estat, per a la meua efusió, uns grans amics. Absurds, raríssims, estranys i esquerps amics, però d'una qualitat més fina, més aguda i més persistent que molts d'aquells altres amics; dels que duen coll i corbata i enraonen i pensen*” (Memòries I, p.307).

Agraïments

Agraïm en especial, a Salvador Maluquer i Maluquer, Josep M Camarasa i Castillo, Lluís Permanyer i Lladós i a Joaquim Maluquer i Sostres la seva ajuda en la redacció d'aquest article, així com la col·laboració de Joan de Sagarra i Devesa, i Carolina Ferrer i Chinchilla.

Bibliografia

Camarasa, J.M. 2001. El vol de l'albatros. Un tast de la biodiversitat a l'obra de Josep M. de Sagarra. *Mètode* 30: 21-24. València.

- Maluquer i Sostres, J. 1986. Aspectes històrics dels estudis ornitològics als Països Catalans. In: Ferrer, X.; Martínez, A.; Muntaner, J. (ed.). *Història Natural dels Països Catalans*. Vol. 12: Ocells. P. 44-60. Barcelona. Enciclopèdia Catalana.
- Maluquer i Sostres, J. 1997. *Memòria amb figures*. Thassàlia. Barcelona. 321 p.
- Permanyer, L. 1982a. *Sagarra vist pels seus íntims*. Edhasa. Barcelona. 386 p.
- Permanyer, L. 1982b. *Sagarra*. Col·lecció Gent Nostra. Edicions de Nou Art Thorn. Barcelona. 32 p.
- Sagarra, J. M. de, 1912. Lo Coccystes Glandarius, L. a Catalunya. (Nota ornitològica). *Bull. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 1912 (2a èp.: 9), núm. 5: 69-70. Barcelona.
- Sagarra, J. M. de, 1922. *Els ocells amics*. Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. A l'ed. Jovenut ferren la 2a ed.(1947), la 4a ed. (1978) i la 5a ed. (1986). La 3a ed, ed. Selecta (dins *Obra completa, Prosa*) el 1967.
- Sagarra, J. M. de, 1953. *Los pájaros amigos*. Ed. Jovenut. La 2a ed., ed. Pre-Textos el 2002.
- Sagarra, J. M. de, 1981a. *Memòries I*. Edicions 62. Barcelona, 350 p.
- Sagarra, J. M. de, 1981b. *Memòries II*. Edicions 62. Barcelona, 440 p.
- Sagarra, J. M. de, 1942. *El camino azul*. Ed. Jovenut.
- Sagarra, J. M. de, 1964. *La ruta blava*. Ed. Selecta-Catalònia. La 2a ed Edicions 62 (1986), la 3a ed el 2000 i la 4a ed. el 2002 per Eliseu Climent, editor.

GRUPS DE TREBALL

Workshop sobre el seguiment d'ocells comuns a Europa

El passat mes de setembre l'ICO va participar en un workshop internacional sobre el seguiment d'ocells a escala europea. Sota el títol *Pan-european Common bird monitoring Workshop* en aquesta trobada es van tractar temes com l'ús dels ocells com a indicadors de la biodiversitat o la combinació de dades obtingudes a partir de diferents projectes de seguiment.

Aquesta trobada va estar organitzada per l'EBCC (*European Bird Census Council*) i es va realitzar a la ciutat de Praga entre el 22 i 25 de setembre de 2005. El primer dia es van fer tres presentacions introductòries sobre el paper dels ocells com indicadors i una tercera realitzada per Lluís Brotons, sobre el projecte de mapeig pan-europeu d'alta resolució. A partir d'aquí el *workshop* va tenir dues parts més o menys diferenciades; una per posar-nos al dia l'estat del PECBM (*Pan-european Common Bird Monitoring*), un projecte que busca fonamentalment determinar les tendències dels ocells a escala europea, i l'altra per abordar la creació de nous indicadors de biodiversitat. En relació al projecte PECBM es va parlar de la coordinació en l'enviament de dades

Participants de la trobada en una sessió de treball.

dels projectes de monitoratge de cada país i de la seva promoció per a l'obtenció de finançament. Una sessió d'especial interès per a nosaltres va ser la relacionada amb la combinació de dades de dos o més projectes de monitoratge dins d'un mateix territori. En aquest sentit es va constatar que en molts països coexisteixen diversos projectes

de seguiment simultanis, però que hi ha solucions tècniques per combinar adequadament totes aquestes dades.

Quant al tema dels bioindicadors es van mostrar les dues versions de l'indicador de qualitat del medi agrícola (*Farmland Indicator*) que s'han elaborat fins al moment, les seves implicacions polítiques i la manera com cal continuar d'ara en endavant. Val a dir que els indicadors elaborats a partir de les dades del PECBM són actualment l'únic indicador de biodiversitat acceptat per la Unió Europea. Finalment es van crear quatre grups de treball (boreal, atlàntic, continental i mediterrani) per anar definint, espècie per espècie, els candidats a indicador en cada regió.

SERGI HERRANDO & LLUÍS BROTONS
ornitologia@ornitologia.org

Marcatges especials i projectes de recerca sobre gavines

Després que l'any passat se celebrés la 8a trobada internacional dels estudiosos de les gavines (*International Gull Meeting / IGM*) a Gandarío, A Coruña, aquest any la trobada s'ha celebrat a Overijse, Bèlgica, coincidint amb la celebració de la primera trobada de projectes europeus sobre marcatges de color (*European Colour-ring Meeting / ECM*).

els passats dies 2, 3 i 4 de setembre la ciutat belga d'Overijse va acollir la reunió sobre els programes de marcatge d'ocells amb anelles i marques de color, i els dies 4, 5, 6 i 7 es van realitzar una trobada d'experts en gavines. Com a representants catalans hi varem participar Joan

Ferrer i Albert Cama, mentre que de la resta de l'Estat hi assistiren l'Ana Bermejo i l'Oscar Frías en representació de SEO/BirdLife i l'Oficina de Espècies Migratorias respectivament. Com era d'esperar, la trobada va ser una oportunitat immillorable per poder conèixer i intercanviar impressions amb els ane-

lladors i responsables dels programes que només coneixíem mitjançant el correu electrònic. El dia 2 al vespre, l'ECM va començar amb una xerrada sobre el programa de marcatge de Gavià fosc *Larus fuscus* i Gavià argentat de potes roses *L. argentatus* a la zona industrial de Moderdijk, Holanda. Roland-Jan Buijs

GRUPS DE TREBALL **Marcatges especials i projectes de recerca sobre gavines**

i Theo Muusse van presentar la metodologia utilitzada en l'anellament d'aquests gavians adults que arriben en baix nombre al sud de Catalunya.

La segona jornada es va dedicar íntegrament a les anàtides, mostrant els resultats de dos programes de seguiment de l'Oca vulgar *Anser anser*; va seguir una xerrada sobre híbrids d'oques i una altra sobre anàtides al·lòctones a Alemanya, per finalitzar amb la mostra dels resultats del seguiment de la població d'Oques d'Egipte *Alopochen aegyptiacus* dels parcs de Brusel·les.

A la tarda es van presentar els resultats de 20 anys de seguiment de Becs-planers *Platalea leucorodia* anellats als Països Baixos. A continuació Christophe Germain de l'Estació Biològica de la Tour du Valat (França) va mostrar l'organització del projecte mediterrani sobre el Flamenc *Phoenicopterus roseus*, així com les limitacions amb que es troba per la manca de mostreig al sud i est del Mediterrani. Posteriorment, es va fer un repàs a l'evolució dels programes d'anellament amb anelles de color de la Cigonya negra *Ciconia nigra* a Europa i Àsia. Després Jos Hooijmeijer de la universitat de Groningen (Països Baixos) ens va sorprendre a molts mostrant que diversos Batallaires *Philomachus pugnax* mascles tenen aparença de femella per poder copular d'amagat mentre la resta de mascles competeixen i fan ostentació dels seus plomatges nupcials. En Win Tijssen, un pagès holandès, va mostrar els resultats i la forma de treball del seu projecte de marcatge de les gambes roges vulgars *Tringa totanus* al seu terreny i al dels seus veïns. Un bon exemple d'esforç i implicació personal per a l'estudi de la fauna local i per a la conscienciació i respecte dels seus companys de professió cap a la fauna dels conreus. Igualment va ser sorprenent la fidelitat mil·limètrica que les gambes van mostrar envers les seves àrees de cria.

El tercer dia va començar amb Oques de collar *Branta bernicla*, oques vulgars *Anser anser* i oques de galta blanca *Branta leucopsis*. El matí d'aquest dia va acabar amb la mostra dels resultats de 25 anys d'anellament de Corb marí gros *Phalacrocorax carbo* a Holanda i amb el projecte de marcatge d'ànecs amb marques nasals de Portugal. La darrera xerrada de l'ECM va ser duta a terme per Jean-Yves Paquet, un belga que ha passat força temps a Catalunya i que ara es dedica a estudiar la successió en plantacions forestals a través de l'estudi de bitxacs

les anelles de lectura a distància, els avantatges i desavantatges de cadascun així com la forma de reconèixer-los. El darrer dia l'Steve Pietrowski va mostrar com es dispersen les gavines d'una colònia en regressió al sud-est d'Anglaterra. També va mostrar alguns resultats dels moviments hivernals d'aquests gavians foscos *Larus fuscus graellsii* que es desplacen principalment a la costa atlàntica de Portugal i el nord d'Àfrica, tot i que algun d'aquest programa s'ha pogut veure a Catalunya. Posteriorment es va mostrar la dinàmica poblacional dels gavians foscos *Larus fuscus fuscus* als abocadors finlandesos. En Nicola Bacetti i l'Adriano De Faveri van explicar els resultats i la metodologia dels programes d'anellament de gavines corses *Larus audouinii* i capblaves *Larus genei* i sobre la problemàtica de la manca de lectures a Itàlia i als països del nord d'Àfrica. També van exposar el resultat del marcatge per mitjà de geolocalitzadors en aquestes espècies. Posteriorment, en una xerrada un pèl caòtica en Klaus Hein va mostrar aspectes variats sobre la Gavina riallera *Larus ridibundus*. A la tarda, en Peter Rock va parlar sobre la ineficàcia dels mètodes de control de les poblacions de gavians urbans, tot i que va reconèixer que no hi ha cap mètode eficaç. Per la nostra part, varem explicar els primers resultats de la lectura d'anelles de gavines capnegres a Tarragona i Cambrils, igualment també es va detallar el comportament hivernal d'aquestes gavines a l'àrea. La darrera xerrada va anar a càrrec d'en Martin Poot, i va tractar sobre el comportament de les gavines capnegres hivernants a la costa de Portugal.

Finalment, els dos darrers dies es va fer una sortida a Le Portel (França), on es van poder llegir més de 350 anelles de colors, principalment de Gavina capnegra *Larus melanocephalus*.

Finalment, Risto Juvaste va presentar els diferents materials que s'utilitzen per fer

Assistents a la primera trobada de marcatges especials.

comuns *Saxicola torquata* amb anelles de colors. Posteriorment va iniciar-se l'IGM amb una xerrada d'en Kees Camphuysen (RNISR, Holanda) en la qual va destacar les problemàtiques que tenen els programes de marcatge pel desconeixement de l'esforç de lectura dels observadors. Frank Majoor va mostrar els seus resultats del seguiment de les gavines rialleres *Larus ridibundus* hivernants a les ciutats holandeses. Renaud Flamant de Bèlgica va presentar els primers resultats del marcatge de gavines capnegres *Larus melanocephalus* al Mar Negre i Grècia, mostrant la gran mobilitat que té l'espècie pel que fa a la cria. Diversos exemplars han estat vistos a les colònies de cria de Bèlgica i del Mar Negre en un mateix període reproductor, fins i tot amb una diferència de menys d'un mes. Pel que fa referència a Catalunya, va remarcar la importància del litoral tarragoní per a aquestes poblacions. En Peter Rock va mostrar les conseqüències d'impedir als gavians l'accés a l'abocador de Gloucester (Regne Unit). Finalment, Risto Juvaste va presentar els diferents materials que s'utilitzen per fer

les anelles de lectura a distància, els avantatges i desavantatges de cadascun així com la forma de reconèixer-los. El darrer dia l'Steve Pietrowski va mostrar com es dispersen les gavines d'una colònia en regressió al sud-est d'Anglaterra. També va mostrar alguns resultats dels moviments hivernals d'aquests gavians foscos *Larus fuscus graellsii* que es desplacen principalment a la costa atlàntica de Portugal i el nord d'Àfrica, tot i que algun d'aquest programa s'ha pogut veure a Catalunya. Posteriorment es va mostrar la dinàmica poblacional dels gavians foscos *Larus fuscus fuscus* als abocadors finlandesos. En Nicola Bacetti i l'Adriano De Faveri van explicar els resultats i la metodologia dels programes d'anellament de gavines corses *Larus audouinii* i capblaves *Larus genei* i sobre la problemàtica de la manca de lectures a Itàlia i als països del nord d'Àfrica. També van exposar el resultat del marcatge per mitjà de geolocalitzadors en aquestes espècies. Posteriorment, en una xerrada un pèl caòtica en Klaus Hein va mostrar aspectes variats sobre la Gavina riallera *Larus ridibundus*. A la tarda, en Peter Rock va parlar sobre la ineficàcia dels mètodes de control de les poblacions de gavians urbans, tot i que va reconèixer que no hi ha cap mètode eficaç. Per la nostra part, varem explicar els primers resultats de la lectura d'anelles de gavines capnegres a Tarragona i Cambrils, igualment també es va detallar el comportament hivernal d'aquestes gavines a l'àrea. La darrera xerrada va anar a càrrec d'en Martin Poot, i va tractar sobre el comportament de les gavines capnegres hivernants a la costa de Portugal.

Finalment, els dos darrers dies es va fer una sortida a Le Portel (França), on es van poder llegir més de 350 anelles de colors, principalment de Gavina capnegra *Larus melanocephalus*.

NOVETATS AVIFAUNÍSTIQUES

Crònica ornitològica Maig-Agost 2005

La primavera i bona part de l'estiu d'aquest any es van veure afectats per una forta sequera, tant meteorològica com d'observacions ornitològiques rellevants. En destaquen diverses observacions de **Gavina de Delaware**, un **Territ Pectoral** al Llobregat i una **Gamba groga petita** al delta de l'Ebre. Per a més informació, consulteu el web **Rare Birds in Spain** (www.rarebirdspain.net).

Maig

Bona part de la primavera de 2005 va estar protagonitzada per la forta sequera que va patir Catalunya i que va afectar moltes espècies nidificants, especialment les dels secans, on realment es va notar força la manca d'aigua en molts indrets. I també val a dir, de forma coincident, però sense causa-efecte, una certa sequera d'observacions d'ocells rars, a diferència de temporades anteriors. No obstant això, en zones litorals amb aigua, com la maresma de les Filipines, al delta del Llobregat, es van registrar observacions interessants. Així, el dia 19 es va veure un grup de vuit **Oques egípcies** *Aloochen aegyptiaca*, que només van restar a la zona unes hores. El cap de Creus va ser durant aquests mesos la zona on més baldrigues s'observaren. Així, el dia 2 es van veure fins a 69 **Baldrigues balears** *Puffinus mauretanicus* i 47 **Baldrigues mediterrànies** *Pyelkouan* en una zona adient per a l'observació conjunta d'aquestes dues espècies. La cua de la migració primaveral d'ocells va deixar encara citacions inusuals com l'observació d'un estol d'uns 50 **Flamencs** *Phoenicopterus roseus* sobrevolant Cardedeu, Vallès Oriental, en direcció NE a les dues de la matinada del dia 16. El dia 22 es va observar una parella d'**Esparvers d'espatlles negres** *Elanus caeruleus* al secà de Bellpuig-Belianes, Urgell. A Cellers, Pallars Jussà, es va veure una possible **Arpella pàl·lida russa** *Circus macrourus* el dia 5 amb altres exemplars del mateix gènere. L'**Esparver cendrós** *Circus pygargus* va trobar la majoria de les seves àrees de cria a Lleida inutilitzables perquè el

cereal no va créixer a causa de la sequera. A conseqüència d'això es van trobar fins a 18 parelles nidificants en llocs inusuals, en àrees de regadiu, sobretot de gramínies al pla de Lleida, fet que no havia passat mai abans. La campanya de seguiment d'ocells del cap de Creus va produir la primera observació de **Paràsit cuaample** *Stercorarius pomarinus* el dia 2 i el degoteig de citacions de **Gavi-**

çava a presentar limícoles no únicament migrants, sinó també nidificants (fins a 20 parelles de **Cames-llargues** *Himantopus himantopus* per exemple). Es va trobar un adult de **Gamba groga petita** *Tringa flavipes* al Garxal, delta de l'Ebre, el dia 1, per bé que va romandre allunyat dels punts d'observació habituals, fet que en va dificultar el seguiment. La primera citació de **Gavina de Delaware** per al delta del Llobregat es va produir el dia 6, quan es va veure un primer estiu a ca l'Arana que va restar a la zona durant tota la setmana; a finals de mes es va trobar un exemplar de primer estiu mudant a segon hivern als arrossars ecològics del Riet Vell, delta de l'Ebre que romandria a la zona durant l'estiu. Al delta del Llobregat es va comprovar la nidificació a la zona de parelles pures de **Cuereta groga italiana** *Motacilla flava cinereocapilla* (per exemple dues parelles

Gamba groga petita
Tringa flavipes

David Bigas

davant l'aguait de la maresma a les Filipines), de **Cuereta groga ibèrica** *Motacilla flava iberiae* i la presència d'exemplars reproductors que mostraven característiques intermèdies entre ambdues formes. A la mateixa zona van niar sis espècies d'anàtides incloent-hi l'**Ànec blanc** *Tadorna tadorna* (tres parelles), **Xibec** *Netta rufina* (deu parelles), **Morell de cap-roig** *Aythya ferina* (una parella), **Griset** *Anas strepera* (cinc) i **Cullerot** *Anas acuta* (una parella), a banda del **Collverd** (583 parelles) i el que és més important, cinc parelles de **Perdiu de mar** *Glareola pratincola* en l'única zona on nia a Catalunya fora del delta de l'Ebre. A partir de finals de maig es van efectuar observacions freqüents de **Trencapinyes** *Loxia curvirostra* en localitats

na de Delaware *Larus delawarensis* a la costa catalana va continuar amb l'observació d'un ocell de primer estiu a l'àrea del Matà, Aiguamolls de l'Empordà el dia 5. Als erms de la Tancada, al delta de l'Ebre el dia 1 de maig encara hi havia dues de les **Piules grosses** *Anthus richardi* que van hivernar a l'àrea. El mateix dia ja hi havia dues **Piules golargues** *Anthus cervinus* a la zona del Matà, Aiguamolls de l'Empordà.

Juny

El dia 5 es va veure un **Falcó de la Reina** *Falco eleonorae* de fase fosca des del cap de Tossa, la Selva. El dia 9 hi havia un mascle de **Falcó camaroig** *Falco vespertinus* al secà de Balaguer. Mentrestant al recuperat estany d'Ivars d'Urgell comen-

çava a presentar limícoles no únicament migrants, sinó també nidificants (fins a 20 parelles de **Cames-llargues** *Himantopus himantopus* per exemple). Es va trobar un adult de **Gamba groga petita** *Tringa flavipes* al Garxal, delta de l'Ebre, el dia 1, per bé que va romandre allunyat dels punts d'observació habituals, fet que en va dificultar el seguiment. La primera citació de **Gavina de Delaware** per al delta del Llobregat es va produir el dia 6, quan es va veure un primer estiu a ca l'Arana que va restar a la zona durant tota la setmana; a finals de mes es va trobar un exemplar de primer estiu mudant a segon hivern als arrossars ecològics del Riet Vell, delta de l'Ebre que romandria a la zona durant l'estiu. Al delta del Llobregat es va comprovar la nidificació a la zona de parelles pures de **Cuereta groga italiana** *Motacilla flava cinereocapilla* (per exemple dues parelles

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES

costaneres i comarques meridionals on l'espècie no es reproduïx amb clars símptomes de tractar-se d'una petita irrupció d'origen desconegut.

Juliol

El dia quatre va aparèixer un **Morell xocolater** *Aythya nyroca* a les cel·les de l'estany d'Europa, al Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà. Les citacions estivals intermitents d'híbrids de **Martinet dels esculls** i **Martinet blanc** *Egretta gularis x garzetta* van tornar a tenir al delta de l'Ebre com a escenari habitual. Així, el dia 13 es va veure l'exemplar que presumiblement fa almenys dos anys que volta per la Tancada. A finals de mes es van trobar dos **Flamencs nans** *Phoenicopterus minor* a la punta de la Banya, delta de l'Ebre. No estaven anellats i res fa pensar que no fossin salvatges. La **Gavina de Delaware** de Riet Vell es va veure almenys fins el dia 13 i la primera **Gavina corsa** *Larus audouinii* juvenil en dispersió va arribar al port de Tarragona el dia 6, coincidint amb la tradicional entrada de gavines capnegres adultes a les costes catalanes ja els primers dies de juliol.

Un xatrac de bec groc que mostrava els caràcters de **Xatrac elegant** *Sterna elegans* i que duïa una anella metàl·lica a la pota, es va veure a la platja de ca l'Arana, delta del Llobregat, els dies 21 i 22. Seria el segon per a la zona després d'un individu observat el 1993. La cita i la identificació del xatrac aixeca alguns dubtes sobre si aquest exemplar és el mateix que s'ha trobat nidificant al

David Bigas

Flamenc nan
Phoenicopterus minor

delta de l'Ebre el 2004 i el 2005, i que també duïa anella. I és que, tot i que l'ocell sembla un Xatrac elegant, sembla estrany que un ocell del Pacífic ens arribi i estigui anellat, havent-hi casos d'hibridació d'aquesta espècie, i també de Xatrac bengalí *Sterna bengalensis*, a Europa. El dia que es pugui llegir l'anella s'acabarà el misteri. Durant aquest mes van continuar les observacions de **Trencapinyes** a diversos indrets amb observacions interessants al Maresme com els 42 exemplars observats a Tiana, i més de 30 individus a Vilassar el dia 13, o diversos grups de fins a 32 ocells a Gavà, Baix Llobregat, el dia 22.

Agost

Els dos **Flamencs nans** de la punta de la Banya encara restaren a la zona tot el mes, acompanyats d'uns quants milers dels seus congèneres rosats *Proseus*. Al secà de Balaguer, Noguera, es va veure un **Esparver d'espattes negres** el dia 30. Ja se n'havia vist dos el maig però no hi havia constància de que hi fossin

en dates intermèdies. A finals de mes es va veure el primer **Corriol pit-roig** *Charadrius morinellus* en migració: un exemplar a Cardedeu, Vallès Oriental, el dia 25. El dia 16 es va veure breument un adult de **Territ pectoral** *Calidris melanotos* al riu Llobregat, prop de Sant Boi de Llobregat. Entre els dies 23 i 31 es va trobar una **Siseta cendrosa** *Xenus cinereus* a la Rogera, PN Aiguamolls de l'Empordà. La segona citació recent d'**Escuraflascons bec-fi** *Phalaropus lobatus* del delta del Llobregat es va produir el vuit d'agost a la maresma de les Filipines i a finals de mes es va veure un altre exemplar als Aiguamolls entre els dies 21 i 27. La **Gavina de Delaware** del delta de l'Ebre ja presentava plomatge de 2n hivern i va freqüentar la zona del mirador de la Tancada, almenys entre els dies 14 i 19. Als Aiguamolls es va veure un **Xatrac bengalí** el dia 23 a la Rogera. A Lleida, el dia 19 es va veure un **Fumarell alabanc** *Chlidonias leucopterus* juvenil a l'estany d'Ivars d'Urgell, la segona citació per a la plana de Lleida. Al mateix lloc, el dia 26 es va observar, a banda d'un bon nombre de limícoles, un **Falcó de la reina** de fase clara. Les observacions de **Trencapinyes** van continuar durant tot el mes encara que els estols aparentment van ser de menys individus.

RICARD GUTIÉRREZ
gutarb@hotmail.com
www.rarebirdspain.net

Oryx

La botiga de l'amant de la natura

La millor llibreria de natura amb més de 6.000 títols nacionals i de l'estranger: Poyser, Academic Press, Helm, Pica Press, OUP, CUP, Lynx, Collins, MacMillan, Willmann Bell, BTO ... Òptica terrestre i complements de Swarovski, Kowa, Leica, Nikon, Opticron, Optollyth, Bushnell, ... i tot el necessari per al naturalista de camp: ornitologia, entomologia, botànica, astronomia, menjadores de jardí, caixes niu per a diferents espècies. NOVA SECCIÓ D'ANELLAMENT: pésoles, balances Tanita, alicates Lambournes, regles, peus de rei, xarxes, etc.

NOU CATÀLEG 2003
Demana'l gratuïtament

c/ Balmes, 71
08007 Barcelona
Tel.: 93 418 55 11
Fax: 93 418 81 17
oryx@weboryx.com
www.weboryx.com

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES

ORYX esponsoritza la secció novetats bibliogràfiques

Actes del Congrés Internacional EURING 2003

Animal Biodiversity and Conservation 2 (1). 2004

Radolfzell, Alemanya, 5-12 octubre 2003.

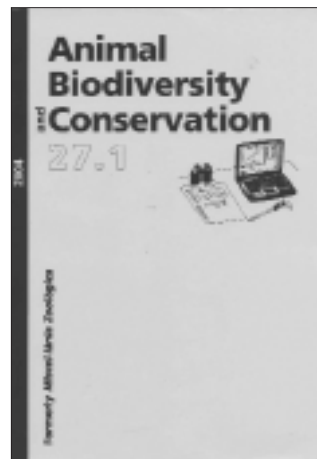
El volum 27.1 de la revista *Animal Biodiversity and Conservation* publicat pel Museu de Ciències Naturals de la Ciutadella i editat per J.C. Senar, A.Dhondt & M.Conroy, recull les actes del congrés internacional EURING 2003 celebrat a Alemanya l'octubre de 2003 amb un total de 572 pàgines.

La Unió Europea per a l'Anellament (EURING) realitza cada tres anys un congrés internacional centrat en els avenços sobre les tècniques d'anàlisi de marcatge per a l'estudi de les poblacions animals salvatges. Aquesta trobada eminentment tècnica suposa la posta en comú d'ornitòlegs i estadístics en un esforç comú per debatre les darreres novetats sobre tècniques de captura-recaptura. La darrera trobada va tenir lloc a Radolfzell, Alemanya, durant el mes d'octubre de 2003 i, un cop més, va aplegar els màxims experts mundials sobre aquest àmbit que van posar al dia les darreres aplicacions, idees i resultats de camp. El resultat d'aquesta trobada apareix publicat en un volum monogràfic de la revista *Animal Biodiversity and Conservation*. Aquest volum de 572 pàgines conté més de 50 treballs publicats, tant en format d'article o només de resum, tots ells en anglès i amb resum en castellà. Estan agrupats en deu seccions principals que inclouen: biologia evolutiva, efectes aleatoris, models d'anàlisi multi-estat, avenços metodològics, programació i software, elecció de mètodes d'anàlisi, dispersió i migració, anàlisi de dades d'anellament, i estimació d'abundàncies i conservació.

El primer article és la xerrada inaugural del Dr. James Nichols on fa una revisió de l'evolució i estat actual dels

mètodes d'anàlisi basats en les dades de captura-recaptura i amb un petit reconeixement de la figura de David Anderson, un dels precursors d'aquest mètode d'estudi. Anderson junt amb Brownie i col·laboradors van publicar el 1978 el manual "Statistical inference from band recovery data – a handbook" manual on es descriuen els models d'anàlisi d'ocells anellats i la relació entre percentatges de recuperació i la supervivència, treball que constitueix el punt de partida cap als models d'anàlisi actuals.

Després d'aquest article introductorí apareixen els articles ordenats per les seccions abans esmentades amb una presentació prèvia de cada secció on es fa una síntesi i valoració dels treballs aportats. Molts dels articles fan propostes per abordar l'anàlisi de variables demogràfiques des d'un punt de vista molt analític i, per tant, suposen aproximacions destinades a un lector molt familiaritzat amb eines i programaris d'anàlisi de dades, sovint molt lluny d'un lector simplement afeccionat als ocells. Tot i això, molts dels lectors profans i no versats en aquests temes podem veure plantejaments de treballs força interessants, si més no, com a punt de partida. Així, un estudi de Marshall i col. aborden la problemàtica de l'estima de la supervivència de les espècies que no mostren una fidelitat completa a les àrees de reproducció i que pot conduir a valoracions errònies. Els editors de l'atles de migració de la BTO presenten també un mètode per quantificar la tendència migratòria en migrants parcials o espècies amb

migració diferencial a partir de les distàncies enregistrades en les recuperacions i la variació dels índex obtinguts a escala temporal com a possibles indicis de canvis mediambientals. Un estudi sobre el mastegatges analitza la filopatria amb diferències importants entre sexes a causa d'una major dispersió de les femelles que s'atribueix al fet que

són atretes pels mascles en zones allunyades de les àrees on van néixer. R.Julliard fa una estima de la supervivència i taxes de reclutament de diverses espècies de passeriformes a partir de les dades combinades dels censos d'escoltes puntuals d'abundància i de les estacions d'anellament amb esforç constant de França. Pel que fa a Catalunya, cal esmentar el treball presentat per J.C.Senar i M.Conroy on es desenvolupa un model per avaluar l'impacte de la verola sobre una població de gafarrons de l'àrea suburbana de Barcelona l'any 1996. Aquest treball presenta mètodes per estimar la probabilitat que un ocell agafi l'enfermetat i es recuperi d'ella, de banda d'estimar la taxa de supervivència dels exemplars infectats. Finalment, esmentar algunes propostes de models destinats a l'estima d'abundàncies i a la conservació. En resum, es tracta d'un volum de gran interès, però destinat a un lector especialitzat i molt familiaritzat en el disseny de metodologies d'anàlisi de dades. Aquestes actes es poden consultar de forma gratuïta en format pdf al web del Museu a www.bcn.es/ABC

AGENDA

NOVEMBRE

18-20 novembre 2005

Actes de celebració del 30è aniversari de l'ICO

Centre Cultural la Mercè, Girona

Per a més informació consulteu:

www.ornitologia.org/activitats/30anys.htm

DESEMBRE

Seguiment d'Ocells Comuns a Catalunya (SOCC)

Durant el mes de desembre es duu a terme el primer cens d'hivernants del SOCC. Cal evitar fer les sortides en dies amb condicions meteorològiques adverses: pluja intensa, boira o vent fort.

GENER (dates per confirmar)

Proves d'accés a anellador auxiliar i expert

l'ICO anuncia la segona convocatòria de les proves d'accés a anellador auxiliar i expert de 2005. La **prova d'accés a anellador expert** tindrà lloc al Parc de Collserola durant la primera quinzena de

gener. La prova consistirà en una part pràctica que començarà a les 8:00 h i en una de teòrica que tindrà lloc de 16:00 a 19:00 h. A la prova pràctica es valoraran especialment les habilitats relacionades amb el muntatge de xarxes japoneses, l'extracció dels ocells de les xarxes i la seva manipulació posterior. També s'avaluarà la presa de dades biomètriques i de muda. La prova teòrica consistirà, com fins ara, en un qüestionari de preguntes sobre la pràctica de l'anellament, a més d'un apartat específic sobre datació i un altre sobre identificació. No està permesa la presència a les proves d'altres persones que no s'examinin.

La **prova d'accés a anellador auxiliar** tindrà lloc al Museu de Zoologia de Barcelona durant la primera quinzena de gener. La prova és teòrica i consistirà en un qüestionari sobre la pràctica de l'anellament i d'un apartat específic sobre identificació. Us recordem que per presentar-se a les proves d'accés a anellador cal haver lliurat abans a l'Oficina de l'ICO el full

d'aval signat per dos anelladors experts i els fulls d'anelladors en formació, on es faci constar que s'han processat i extret de les xarxes un mínim de 500 ocells de 50 espècies diferents (per a l'expert) o 300 ocells de 30 espècies (per a l'auxiliar). Tots aquells que ja hagin fet alguna prova d'anellador expert prèviament i vulguin presentar-se a una nova convocatòria hauran d'acreditar, mitjançant els fulls d'anelladors en formació, que han processat i extret de les xarxes un mínim de 250 ocells de 25 espècies diferents des de la data de l'última prova no superada. Per a més informació truqueu al tf. 93 458 78 93 / ico@ornitologia.org

Cens hivernal d'ocells aquàtics i marins

Durant el primer o segon cap de setmana del mes de gener es realitzarà el recompte anual d'ocells aquàtics i marins hivernants. Tots els que hi vulgueu participar cal que envieu un correu electrònic a Ricard Gutiérrez: rgutierrez@gencat.net

FORMULARI DE SUBSCRIPCIÓ PER AL 2005. Vull fer-me soci de l'ICO per al 2005 per la qual cosa rebré: Revista Catalana d'Ornitologia, l'Anuari d'Ornitologia i l'Abellerol. Si us plau afegiu les meves dades al directori de subscriptors.

Tipus de quota Familiar (36,06 €) Nom de la parella _____
 Individual (24,04 €) Menor de 18 anys (12,02 €) Data naixement: __/__/__

Nom i cognoms _____

Adreça _____ Ciutat _____

Codi postal _____ Tel. _____ Correu electrònic _____

Domiciliació bancària En/Na: _____

Autoritzo el Banc/Caixa: _____

Entitat Agència Control Número de compte

domiciliat a _____ carrer/plaça _____

perquè carregui en aquest compte bancari del qual sóc titular l'import de les quotes anuals que em pertocuen com a soci subscriptor de l'Institut Català d'Ornitologia.

Signatura:

_____ a _____ de _____ de 200__

Institut Català d'Ornitologia
 Museu de Ciències Naturals (Zoologia)
 Passeig Picasso, s/n
 08003 Barcelona
 Tel.: 93 458 78 93
 Correu electrònic: ico@ornitologia.org
 Pàgina web: www.ornitologia.org

